ವಿದ್ಯೆಗಳ ಮೂಲಗುರಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕತೆಯತ್ತ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಆಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ದಾರ್ಶನಿಕ ಆನಂದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮಾತೊಂದು ಮನನೀಯವಾದುದು:

The study of any subject can live only to extent that the student himself stands or fails by the light of the subject studied.

'ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬ ತಾನು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಎದ್ದುನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂಬುದೇ ಆ ವಿದ್ಯೆಯ ದಿಟವಾದ ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಮಾನದಂಡವಾಗುವಂಥದ್ದು.' ಇದು ಈ ಮಾತಿನ ಸಾರಾಂಶ. ಎಂದರೆ ನಾವು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಒದಗಬೇಕು. ಇದು ನಾವು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯೆಯ ಆಶಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಸಿವಾದಾಗ ಮೀನನ್ನು ತಿಂದೆ; ಹಾಗಾಗಿ ಅದು ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಉಳಿಸಿತು – ಎನ್ನುವುದು ಚಮತ್ಕಾರದ ಮಾತಲ್ಲ; ಅದು ದರ್ಶನದ ಮಾತು. 'ಮೀನು' ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ 'ವಿದ್ಯೆ'. ಅದು ನನ್ನ ಹಸಿವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿತು – ಎಂದರೆ, ಆ ವಿದ್ಯೆ ನನಗೆ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ; ನನಗೆ ಏನು ಬೇಕು–ಬೇಡ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿದೆ – ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ನಮಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದರೇನು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಬೌದ್ಧದಾರ್ಶನಿಕ ನಾಗಾರ್ಜುನ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವಾಗಿವೆ:

ನ ಸಂಸಾರಸ್ಯ ನಿರ್ವಾಣಾತ್ ಕಿಂಚಿದಸ್ತಿ ವಿಶೇಷಣಂ ।
ನ ನಿರ್ವಾಣಸ್ಯ ಸಂಸಾರಾತ್ ಕಿಂಚಿದಸ್ತಿ ವಿಶೇಷಣಂ ॥
ನಿರ್ವಾಣಸ್ಯ ಚ ಯಾ ಕೋಟಿಃ ಕೋಟಿಃ ಸಂಸರಣಸ್ಯ ಚ ।
ನ ತಯೋರಂತರಂ ಕಿಂಚಿತ್ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಮಪಿ ವಿದ್ಯತೇ ॥

'ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ, ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನಿರದು. ನಿರ್ವಾಣಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯಾಗಿರುವುದು ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲೆಯೇ; ಎರಡಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನಿರದು.' ಇದು ನಾಗಾರ್ಜುನನ ಮಾತುಗಳ ಭಾವ.

ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಾವು ಸಂಕುಚಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಮಾನಸಿಕತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡುವ ಸಹಜದೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ, 'ಅದು ಇದೇ', 'ಅದು ಹೀಗೇ' – ಎಂಬ ಪೂರ್ವಗ್ರಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ನರಳುತ್ತೇವೆ. ಆ ಗುಹಾಗುರುವಿನ ಇಂಥ ಪೂರ್ವಗ್ರಹವನ್ನು ಮುಲ್ಲಾ ತುಂಬ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿದ. **'The primary cause of disorder in ourselves is the seeking of reality provided by another; we mechanically follow somebody who will assure us a comfortable spiritual life'** ಎಂದಿದ್ದಾರೆ, ದಾರ್ಶನಿಕ ಜೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ. ಹೌದು, ಬೇರೆಯವರು ತೋರಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸುವಂಥ ಎರವಲು ಸುಖವನ್ನೇ ನಾವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ; ಅರಿವು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಎನ್ನುವುದು, ನಮ್ಮ ಹಸಿವಿಗೆ ನಾವೇ ಅನ್ನ ತಿನ್ನುವಂಥದ್ದು; ಹಾಗೆ ತಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವರೂ ನಾವೇ ಹೌದೆನ್ನಿ!

✿